

Duhovne skladbe Borisa Papandopula i Ivana Brkanovića

(U povodu sedamdesete obljetnice njihova života)

Ivan Bošković

Prošlogodišnji »Dani hrvatske glazbe«, sedmi po redu, bili su u znaku proslave trojice istaknutih hrvatskih skladatelja — *Borisa Papandopula, Mile Cipre i Ivana Brkanovića*, koji su, stjecajem prilika, rođeni iste godine — 1906.; Papandopulo u Honnefru na Rajni 25. veljače, Cipra u Varešu 13. listopada, a Brkanović u Škaljarima kraj Kotora 27. prosinca. Sva tri skladatelja živi su klasici naše glazbe, pa je sasvim razumljivo i pohvalno što su središnje priredbe »Dana hrvatske glazbe« bile posvećene upravo njima i njihovim djelima. Tako je 10. prosinca 1976. u velikoj koncertnoj dvorani Palače glazbe »Vatroslav Lisinski« bio priređen svečani simfonijski koncert, na kojem je *Zagrebačka filharmonija*, pod ravnanjem *Mladena Bašića* i uz sudjelovanje orguljaša *Andelka Klobučara*, prvi put u cijelosti izvela Ciprin »*Triptihon dalmatinskih gradova*« (Ioannis Lucacich de Sebenico in memoriam, Aspalathos, »Jur ta je Dubrava tvrđa u mramoru«, praiszvela Papandopulovu koncertantnu skladbu »*Per aspera ad astra*« za orgulje i veliki simfonijski orkestar, te Brkanovićevu *Drugu simfoniju*.

Sutradan, 11. prosinca, u prostorijama Društva hrvatskih skladatelja održan je Skup muzikologa i glazbenih pisaca, na kojem su o stvaralaštvu slavjenika s različitih gledišta govorili *Krešimir Kovačević* (»Stvaralaštvo Ivana Brkanovića, Mila Cipre i Borisa Papandopula«), *Koraljka Kos* (»Hrvatska narodna i umjetnička književnost u djelima Brkanovića, Cipre i Papandopula«), *Bosilja Perić-Kempff* (»Zborovi i komorna glazba Ive Brkanovića«, *Ivan Bošković* (»Boris Papandopulo i Split«) i *Snežana Mikloušić* (»Vokalna lirika Brkanovića, Cipre i Papandopula«).

Proslava sedamdesete obljetnice Papandopulova, Ciprina i Brkanovićeova života zaključena je u nedjelju, 12. prosinca, u maloj dvorani »Vatroslava Lisinskog« susretom sa slavjenicima, uz sudjelovanje *Mirjane Bohanec, Ksenije Kos, Ljerce Bjelinski, Josipa Klime* i dječjeg zbora Muzičke škole »Zlatko Baloković«, koji su izveli prigodni program.

U cjelini uzevši, sedamdeseta obljetnica života naših istaknutih skladatelja je dolično proslavljena (iako je odaziv publike, a pogotovo glazbenih djelatnika i kolega skladatelja mogao i morao biti i znatno veći, poglavito na simfonijskom koncertu), a oni su to svojim dugogodišnjim samoprijegornim, nadahnutim i plodonosnim radom zaista i zavrijedili. Jer, iako njihov životni put i stvaralački rad nije završen, a željeli bismo da još dugo traje, oni su iza sebe ostavili bogat opus raznovrsnih djela, među kojima nije mali broj skladbi trajne vrijednosti. Pisali su simfonije i kvartete, opere i balete, oratorije i kantate, glasovirske skladbe i različita komorna djela, solo-pjesme i zborove itd., itd. Nadahnjivali su se na raznim temama i događajima, povijesnim i suvremenim, nacionalnim i kozmopolitskim; slijedili su uvijek aktualna strujanja u glazbenom stvaralaštvu, ali nikad nisu zaboravljali svoje podrijetlo, glazbu svoje zemlje; uvijek su osjećali bilo svoje domovine, ostajući dosljedni sebi i svom umjetničkom credu; nisu željeli oponašati tuđe uzore, ma kako veliki ti bili, jer su željeli biti svoji, autentični, neponovljivi. I to im je uspjelo. I to im je jamstvo, da oni, ni njihova djela ne mogu biti zaboravljeni, prešućeni, zaobidjeni. A može li istinski umjetnik zaželjati nešto više od toga?

I površni znalac glazbene umjetnosti znade da su se svi veliki skladatelji, kako prošlih stoljeća tako i naših dana, u svom stvaralaštvu nadahnjivali i na duhovnim temama. Neki od njih su samo i pisali takovu vrstu djela, a mnogi su svoja najveća ostvarenja dali baš na području duhovne glazbe. Kako stoji s našim

slavjenicima kad su u pitanju duhovna djela? Jesu li i oni pisali takovu vrstu skladbi? Ne samo da su ih pisali nego su neke od njihovih duhovnih skladbi ujedno i najveće vrijednosti cjelokupne hrvatske glazbe. Slijedećih nekoliko podataka, što ih prigodno iznosim, pokazat će koliko je značajnu ulogu imala duhovna tematika u stvaralaštvu Borisa Papandopula i Ivana Brkanovića (Cipra se, koliko mi je poznato, tek djelomično dotaknuo tog dijela glazbenog stvaralaštva, skladavši godine 1939. »*Psalam*« za mješoviti zbor).

Boris Papandopulo se već davno proslavio svojom glasovitom »*Mukom Gospodina našega Isukrsta*« iz godine 1935., pisanom za muški zbor i soliste à cappella, a nastalom na osnovi autentičnih pučkih napjeva južne Hrvatske, koji svoje podrijetlo vuku iz gregorijanskog korala. Po svojim vrijednostima to se djelo s pravom ubraja u najznačajnija i najvrednija hrvatska glazbena ostvarenja.

Ništa manje nije vrijedna i znamenita i njegova »*Hrvatska misa*« iz godine 1939., pisana za mješoviti zbor i soliste, koja po zvukovnoj voluminoznosti podsjeća na velika i nenadmašiva djela vrhunskih majstora ruske operne i zborne glazbe.

Vrlo je efektna »*Kantata Gospi od Zdravlja*« za mješoviti zbor, soliste i orkestar, u kojoj je Papandopulo znalacki iskoristio motive poznate hrvatske božićne pjesme »*Veseli se, Majko Božja*« i napjeve Gospi od Zdravlja, koji se osobito rado i često izvode u Gospi od Zdravlja« prvi put i izveo ansambl Operne splitskog Hrvatskog narodnog kazališta godine 1971.

Od ostalih duhovnih skladbi Borisa Papandopula neka samo usputno budu spomenuta djela »*Pivanje drugo*«, »*Psalam 148.*«, »*Nadgrobnica*«, »*Pjesma bratu Suncu*« (1971.) itd., kao i brojne obradbe hrvatskih božićnih pjesama. U novije vrijeme je pak skladao »*Osorski requiem*«, koji će prvi put biti izveden na ovogodišnjim Drugim osorskim glazbenim večerima. Uz duhovnu je tematiku vezan i njegov glazbeni prikaz (scenski oratorij?) »*Marulova pisan*« na libreto *dr. Vojmila Rabadana*, koja je praiszvedena na XVI. splitskom ljetu godine 1970.

Duhovnim skladbama Ivan Brkanović se počeo baviti još prije negoli je i naučio zakonitosti skladanja, pa je u tim najranijim stvaralačkim danima napisao jednu misu. Kasnije je, godine 1936., dao potresni »*Triptihon, narodni obred kod smrti*« za sole, zbor i orkestar, koji je ustvari narodni requiem. Duhovne je tematike i »*Dalmatinski diptih*« (»*Trogirska katedrala*« i »*Molitva suprotiva Turkom*«), djelo pisano godine 1953. za sole, zbor i orkestar. Od drugih Brkanovićevih duhovnih skladbi spominjem četiri zbora iz godine 1932.: »*Pri kamenitih vratih*«, »*Divan je Bog*«, »*Ave Maria*«, i »*Smiluj se meni, Bože*«, te zbor »*Ti je si moj Bog*« iz godine 1935. U novije vrijeme, po želji pok. *Albe Vidakovića*, s kojim je surađivao i priljete-ljevao dugi niz godina, napisao je *Latinsku misu*, koja, na autorovu žalost, nije izvedena. Duhovnu tematiku susrećemo i u Brkanovićevoj operi »*Zlato Zadra*« (prvobitni naziv »*Skrinja sv. Šimuna*«).

Iako bi se o duhovnoj tematici o stvaralaštvu Borisa Papandopula i Ivana Brkanovića moglo (a i moralo) govoriti opširnije, i iz ovih nekoliko letimično nabačenih podataka lako će se uočiti, da je duhovna glazba i toj dvojici naših velikih majstora bila potica i stvaranju ne samo brojnih, nego i vrhunskih djela, koja će istinske ljubitelje umjetnosti uvijek iznova oduševljavati ljepotom i veličajnošću, a njihovim autorima čuvati trajan spomen u hrvatskom glazbenom stvaralaštvu.